

Tuulivoiman suunnittelu poronhoitoalueella vaatii yhteisvaikutusten arviointia

Tuulivoiman rakentaminen ja suunnittelu poronhoitoalueella on aiheuttanut huolta poroelinkeinossa ja synnyttänyt konfliktitilanteita poroelinkeinon ja tuulivoimatuotannon välillä. Ongelmia voi ehkäistä ja vähentää hyvin toteutetulla suunnittelulla, sopimisella ja vuorovaikutuksella.

Tuulivoimasuunnittelussa ja sopimisessa tärkeää:

- neuvotteluosapuolet kohtaavat aidosti ja mieluusti kasvokkain
- tietoa jaetaan avoimesti eikä sitä pantata tai salailta
- kulttuurisensitiivisyys eli osapuolten toimintaympäristön, -tapojen ja -edellytysten tunteminen
- tuulivoiman sijoittamisen strategisempi suunnittelu maakuntatasolla

Suositukset:

1. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on huomioitava useiden hankkeiden yhteisvaikutukset poronhoitoon - ei vain yksittäisten hankkeiden. Arviointimenetelmiä on kehitettävä ja otettava käyttöön laajempien vaikutusalueiden arviointia.
2. Avoin, varhain aloitettu ja rehellinen vuorovaikutus on kestävä suunnittelun perusta. Kasvokkain tapahtuva vuoropuhelu koko hankkeen elinkaaren ajan lisää luottamusta.
3. On tärkeää määritellä paitsi tuulivoimalle soveltuvat, myös poronhoidolle keskeisen tärkeät alueet, jonne ei voi rakentaa tuulivoimaa eli no go -alueet.

Millaista on hyvä ja reilu suunnittelu ja sopiminen poronhoitoalueella?

Hyvä sopiminen tuulivoimahankkeissa poronhoitoalueilla perustuu varhaiseen ja avoimeen vuorovaikutukseen, jossa osapuolten toimintaedellytykset tunnistetaan ja huomioidaan. Luottamuksen rakentaminen edellyttää tasavertaista neuvotteluasetelmaa ja aitoja vaikutusmahdollisuuksia.

Tiedon jakaminen ja yhteinen ymmärrys poronhoidon erityispiirteistä ja tarpeista ovat keskeisiä asioita. Tuulivoimahankkeiden aiheuttamien haittojen kompensatioiden tulee olla oikeudenmukaisia ja yhdessä neuvoteltuja. Onnistunut sopiminen vaatii jatkuvaa dialogia ja paikallista tuntemusta.

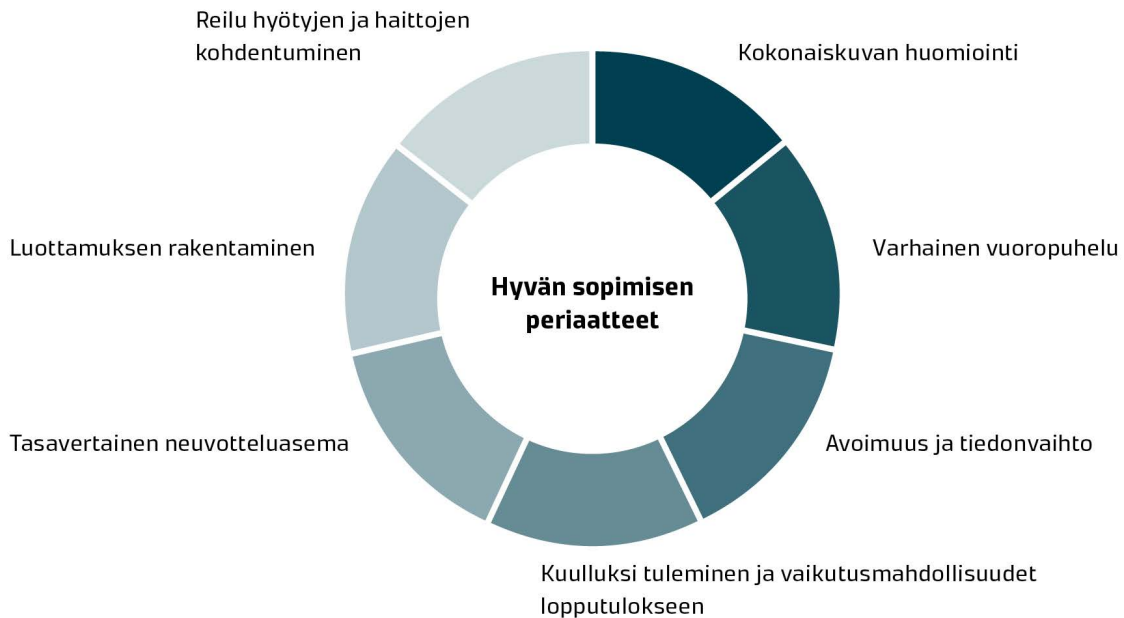
Konflikteja mahdollistavia ja ehkäiseviä tekijöitä

Konfliktit syntyvät usein ristiriitaisista intresseistä, tiedon puutteesta ja kokemuksesta, ettei poronhoitajia kuulla aidosti. Luottamuksen puute ja epätasapainoinen neuvotteluasetelma syventävät ristiriitoja. Tuuli-

puiston sijainti on keskeinen: kriittisille laidunalueille sijoittuvat hankkeet ovat vaikeasti yhteensovittavissa, vaikka vuoropuhelu olisi hyvää. Paliskunnat korostavat kumuloituvien vaikutusten arvioinnin puutetta, sillä poronhoitoon vaikuttavat kaikki alueen maankäyttömuodot. Resurssien ja ohjeistuksen puute vaikeuttaa kokonaisarviointia.

Konflikteja voidaan ehkäistä avoimella ja varhaisella kommunikaatiolla sekä selkeillä suunnittelujärjestelmillä. Kuntien tulisi laatia poronhoidon huomioiva tuulivoimastrategia ja hyödyntää kaavoitusta kokonaisvaltaisesti. YVA-menettelyt eivät aina tuota laadukasta tietoa, eikä kompensatiojärjestelmä ole vakiintunut. Paliskunnat kaipaavat ohjeistusta vaikutusten arviointiin ja neuvotteluihin.

Kestävä tuulivoiman kehittäminen edellyttää maakuntatason strategista suunnittelua, joka huomioi alueelliset vaikutukset ja turvaa poronhoidolle elintärkeät laidunalueet.

Kuva 1 | Hyvän tuulivoimasopimisen periaatteet poronhoitoalueella. © Luonnonvarakeskus

Suositus 1

Yhteisvaikutusten arviointi tärkeää

Monissa paliskunnissa on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita ja nykyisin käytännössä kyllään ei ole niiden kokonaisvaikutuksista selvää käsitystä.

Tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnissa ja kaavoituksessa tulee tarkastella eri hankkeiden vaikutuksia poronhoitoon laajasti, ei vain yksittäisen hankealueen osalta. Erityisesti yhteisvaikutukset useiden hankkeiden ja muiden maankäyttömuotojen välillä on arvioitava riittävän laajalla alueella ja yhteistyössä paliskuntien kanssa. Arviointimenetelmiä ja kriteerejä on kehitettävä ja sisällytettävä YVA-, kaavoitus- ja lupaprosesseihin, jotta vaikutusarviointi olisi kattava ja luotettava.

Arvioinneissa tärkeää on vaikutusten sanallistaminen eli kuvaaminen käytännön kannalta, kuten myös vaikutusten mitallistaminen ja seuranta. Pelkät karttamerkinnot alueella vaikuttavista toiminnoista ja vaikutuksista eivät anna riittävää käsitystä siitä, millaisia vaikutuksia tuulivoimatuotannolla on poronhoitoon.

Suositus 2

Vuorovaikuta ajoissa ja avoimesti

Hyvä kommunikaatio tuulivoimahankkeissa edellyttää varhaista, avointa ja luottamusta rakentavaa vuorovaikutusta, joka jatkuu koko hankkeen elinkaaren ajan. Kasvokkain tapahtuva keskustelu ja selkeä viestintä siitä, mistä puhutaan ja miksi, ovat keskeisiä. Tiedon tulee olla avoimesti saatavilla ja jaettavissa, jotta vältetään epäluulot ja tuetaan yhteistä ymmärrystä. Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa osapuolten kykyä tunnistaa toistensa lähtökohdat, toimintaympäristö, viestintätavat ja tiedon esittämisen muodot.

Esimerkiksi tekninen tai talouspainotteinen puhe ei välttämättä tavoita poronhoitajia, joiden näkökulmat perustuvat käytännön kokemukseen ja alueen tuntemukseen. Vastaavasti poronhoitajien näkemykset voivat jäädä epäselviksi hankevetäjille, jos niitä ei esitetä ulkopuoliselle ymmärrettävästi. Kulttuuritulkkina toimiva konsultti voi edistää ymmärrystä ja vuorovaikutusta.

Suositus 3

Määrittele minne tuulivoima sopii ja minne ei

Hyvä lähtökohta on yhteistyössä määrittää paitsi alueet, joille tuulivoima poronhoidon kannalta sopii, myös alueet, joille se ei sovi. Tällöin kehitys on ennakoitavampaa, hallittavampaa, hyväksyttävämpää ja todennäköisesti kestävämpääkin. Tällä on vaikutusta myös paliskuntien mahdollisuuksiin ennakoida kehitystä ja suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti.

Onnistuneissa hankkeissa, kuten Murtotuulen tuulivoimahanke Timisjärven paliskunnassa, ratkaisu löytyi varhaisesta yhteistyöstä, voimaloiden sijoittelun

jousta ja reiluista kompensatioista. Hyötyjen ja haittojen reiluksi koettu kohdentuminen vähentää konfliktialttiutta. Tutkimus korostaa, että avoin ja varhainen vuoropuhelu, haittojen reilu korvaaminen sekä selkeämmät kompensatiokäytännöt ovat avain tuulivoiman ja poronhoidon yhteensovittamiseen.

Lisätietoja

Luonnonvarakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen toteuttamassa POROTUULI-hankkeessa tutkittiin, miten tuulivoimaa voidaan rakentaa poronhoitoalueille reilusti ja ristiriitoja välttäen. Hankkeen päärahoittaja oli Lapin Ely-keskus.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kirjoittajat:

Mikko Jokinen, Kari Oinonen, Jouko Kumpula & Vilma Sanaksenaho

Yhteystiedot:

etunimi.sukunimi@luke.fi

Lue lisää:

luke.fi/fi/projektit/porotuuli

Kuvat:

Jouko Kumpula, Mikko Jokinen, Jukka Siitari, Vilma Sanaksenaho

Rakennamme hyvinvointia ja kestävää tulevaisuutta uusiutuvista luonnonvaroista.

Luke Policy Brief 8/2025

ISSN 2343-4252

ISBN 978-952-419-116-6

URN <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-116-6>